

הבונה פרק שנים עשר שבת

הבונה לרין ליתן טעם אמאי מני מכה בפטיש. פי' דקונטרס שמשפוזן בו את הסלע לאחור שחצנה ואין נראה לר"י דנמשכן מנה גמר מלאכה דלכא דהוה נמשכן הוה נמשכן אלא נראה לר"י דהאי מכה בפטיש היינו מכוס אחרון שמכה על הכלי בשעת גמר מלאכה:

בל שהוא אמאי הוי. דוקא הכל אלתערך לפרושי דהוה דכומיה נמשכן משום דלא חשיב בנין כל שהוא אצל מוציא עטרין ולפלת כל שהוא סכנה הוא דמיחייב: **הבי** גריסין המצדד את האבן חייב. וליג' משום מכה בפטיש דנמשקנה מוקי לה נתמחה ללא שייך שם מכה בפטיש ועוד דלמאי קאי צנונה:

ולשמעמך אימא סיפא אפי"ו הערה ע"ג דימים בוי. וליג' ר' יוסי אומר אפילו העלה לוי גריסין ליה מאי קאמר ולישמעמך הא פליגי רבנן עליה ונתוספתא נמי ליג' ליה: **העושה** נקב בהוי. קשה לרב דאמר משום צנונה אמאי הפסיק מכה בפטיש בין מסמת לקודת דהוה מרוויסהו משום צנונה ולשמאל נמי ליתני מרוויסהו צהדי הדדי: **האי** מאן דעי"א שופתא בקופינא רב אמר חייב משום בונה. וטע"ג דק"ל ס"אין בנין ככלים אור"י דהיינו דווקא כהחזרת (ס) צמי תריסין או כמורה של חוליות אצל בנין גמור מתייבז ככלים (לכמו בקרקע כלאמרי' נס"פ כירה (לעיל דף מו.) גבי מטע של טרסיים אס תקע חייב טחאת ומחזיר קני מורה חייב טחאת וקרן עגולה ואין חילוק בין כלים לקרקע אלא במקום שאין חזוק ואזמנות ובהא פליגי רב סבר (גוין) בנין הוא. חייב משום בונה. ושמאל סבר בנין שפסתתן אבני גול הוא. ואינן אבני גול (משפירין) (משפירין) לא ומשי' להו גזית, כדכתיב כל אלה אבני יקרות במרת גזית מגוררות כמגורה, והויא כמכה ליל בפטיש להשוות עקמותיהו. נקב כליל מני כיון דמשים אורח הוא, לבנין דמי ותולדת בנין הוא. ושמאל סבר נקב לתפוח פה ככלי דמי שהוא סוף מלאכה. וכן מכניס יד הקורדוס בעשפו. אפי"ו שכלי הוא, רב סבר דיש בנין כללים ושמאל סבר אין בנין כללים. ונרסין בכלל גדול משום דרבי יהושע קן, כי המסתת חייב משום מכה בפטיש כשמאל.

צנוה אחר וזיקה והולאה': **הבונה** שאמרו באבות מלאכות) כמה יבנה בו: **מסתת** מרבע את האבן ומתקנה הכל לפי המקום שיש מקומות שרגילין להחליק ויש מקומות שרגילין להחזיק בה חריצים בארץ אשכנו: **סכה בפטיש**. גם הוא באבות מלאכות(ה).

הבונה כמה יבנה ויהא חייב אהבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעמד (ה) (ה) הקודח כל שהוא והכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב (וכן) רשב"ג אומר אף המכה בקורנם על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה: **גמ'** כל שהוא למאי הויא א"ר ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בה פרומותיו דבוותה גבי משכן שכן תופרי ידעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהן אביי אמר כיון דמשתכי לא עבדי הכי אלא שכן עני עושה פיטפומי כירה קמנה לשפות עליה קדירה קמנה דבוותה גבי משכן מבשלי סמנין לצבוע ידעות שחסרה מלאכתן עושין פיטפומי כירה קמנה לשפות עליה יורה קמנה רב אחא בר יעקב אמר אין עניות במקום עשירות אלא שכן בעה"ב שיש לו נקב בבירתו וסותמו דבוותה גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרנא מטיף לתוכה אבר וסותמו אמר שמואל דהמצדד את האבן חייב מיתבי יאהד נותן את האבן ואחד נותן את המיט רבי יוסי אומר ואפילו העלה והניח על גבי דימום של אבנים חייב אלא דתלהא בנייני הוו תתא מציעא ועילא התא בעי צדודי ועפרא מציעא בעי נמי מינא עילאי בהנחה בעלמא: והמסתת: מסתת משום מאי מיהייב רב אמר משום בונה ושמאל אמר המשום מכה בפטיש העושה נקב כליל של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש עייל שופתא בקופינא דמרא רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש וצריכא דאי אשמעינן קמיייתא בההיא קאמר רב משום דדרך בנין בכך אבל עושה נקב כליל של תרנגולים דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דדמי לבנין דעדעבריה לאוירא אבל שופתא בקופינא דמרא דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא בהא קאמר שמואל אבל בהנך תרתוי אימא מודה ליה לרב צריכא בעא מיניה רב נתן בר אושעיא מרבי יוחנן מסתת משום מאי מיהייב אחוי ליה ביריה משום מכה בפטיש והאנן תנן המסתת והמכה בפטיש אימא המסתת המכה בפטיש ת"ש הקודח

אחזי מולדה מן האבות הוא: **מכה בפטיש**. גמר מלאכה הוא שהמקום מורה בו. ומקמייתא ונתמחה נמי לא ידעין מליעתא: שחרך חרין זה לא יחרוך עוד: **לול** של תרנגולין. של עץ הוא וקמוס בשלמא ומנקבו שינא הריח של לואה ולא חיק להו: **משום מכה בפטיש**. שהוא גמר מלאכת הלול וכל מידי דהוה גמר מלאכה שיהיה יתד קטן שמוכנין בתוך בית יד של מרש כהימו נקב הצלח להדקו שלא ילא שקורין קאייניל: **קופינא**. הוא חור שבראש המר: **מרא**. גלע"ו פוסי"ר: **מסתת** דרך בנין בכך: ואי אשמעינן כהא. בעושה נקב כליל: דמי לבנין. שאף צננין הבנים עושין נקבים לאירי כדקאמר ועבדי לאירא חורים וחלונות: ואי איסמר כהא. כהא קאמר שמואל. דאי אחרו ציה משום צנונה לא מתייבז דלאו בנין הוא: אחוי צידיה. מכה באגרופו על כפו כמכה בפטיש: אימא המסתת המכה בפטיש. והי"ך המסתת שהוא חייב משום מכה בפטיש חייב צי"ש: הקודח

(א) מנחות מ"ג. (ב) תמיד וזמית פה: מנחות פט. תמיד כט. לא. (ג) (לקמן קמ"ג). (ד) ובעל גג. (ה) וסוף. (ו) צדיק דף קע. ועשו דולגיה. (ז) גי' דש"ל. (ח) (לקמן קמ"ג). עין גיטין ל"ג. ד"ה ד"ה שופתא. (ט) עין מיי"ע שמון טעם להא. (י) (לפני ג'.) (י"א) ועי' שו"ס לעיל ע"ד ד"ה חמיתא.

הגהות הב"ה
(א) בבבבב והקודח כל שהוה: (ב) תנ"ך ד"ה הא מלן וכו' כסודות מרסין לכל וכו' וכו' ממק: (ג) בא"ד כמנעול דקטורי:

הגהות הגר"א
[א] גמ' ולעמך אמר סיפא. נמק ר"י אומר ופ"י וז"ל ג' שנים חייב וכו' כדכתיב וכו' ע"פ שם למו נראה סיפא לרבנן ועי' שו"ס ד"ה ולעמך וכו'.

לעיו רש"י
פ"ק. טעיה. דולגיה (כסודות) (דולגיה) [א] מעצ' ומעין (גוין). אינקלומ"א. סדן. מרטי"ל. פטיש. רוא"ל (דרוביליא). חלודה. טריפ"וד. חצובה ובעלת שלוש רגליים. קאייניל (קיינין). טרין. פוסי"ר. העלה.

וליהויא: (ועי' לקמן קמ"ג): **אב"ל** בהנך תרתוי אימא חזו תולדה מן האבות הוא: **מכה בפטיש**. גמר מלאכה הוא שהמקום מורה בו. ומקמייתא ונתמחה נמי לא ידעין מליעתא: שחרך חרין זה לא יחרוך עוד: **לול** של תרנגולין. של עץ הוא וקמוס בשלמא ומנקבו שינא הריח של לואה ולא חיק להו: **משום מכה בפטיש**. שהוא גמר מלאכת הלול וכל מידי דהוה גמר מלאכה שיהיה יתד קטן שמוכנין בתוך בית יד של מרש כהימו נקב הצלח להדקו שלא ילא שקורין קאייניל: **קופינא**. הוא חור שבראש המר: **מרא**. גלע"ו פוסי"ר: **מסתת** דרך בנין בכך: ואי אשמעינן כהא. בעושה נקב כליל: דמי לבנין. שאף צננין הבנים עושין נקבים לאירי כדקאמר ועבדי לאירא חורים וחלונות: ואי איסמר כהא. כהא קאמר שמואל. דאי אחרו ציה משום צנונה לא מתייבז דלאו בנין הוא: אחוי צידיה. מכה באגרופו על כפו כמכה בפטיש: אימא המסתת המכה בפטיש. והי"ך המסתת שהוא חייב משום מכה בפטיש חייב צי"ש: הקודח